

УДК 911.3

Курочка О.І.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АЕРОПОРТІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

У статті досліджуються особливості провідних аеропортів світу, в першу чергу, - їх сервісні складові. Досліджено 10 найбільш розвинених аеропортів у світі, які розподіляються по трьох основних регіонах – Європа, США та Азія.

Ключові слова: аеропорт, авіакомпанія, авіаційний комплекс, аеродром, аеровокзал.

В статье исследуются особенности ведущих аэропортов мира, в первую очередь, - их сервисные составляющие. Исследовано 10 наиболее развитых аэропортов в мире, которые распределяются по трем основным регионам – Европа, США и Азия.

Ключевые слова: аэропорт, авиакомпания, авиационный комплекс, аэродром, аеровокзал.

The article carries investigation of the world's leading airports, and, first of all - their service components. It was investigated 10 of the most advanced airports in the world that are subdivided into three main regions - Europe, the USA and Asia.

Keywords: airport, airline, aviation, airport, terminal.

Постановка проблеми. Повітряний транспорт є однією з галузей світового господарства, які найбільш швидко і динамічно розвиваються, і з кожним роком займає все більш міцні позиції в загальносвітовій

транспортній системі. Зараз у світі налічується понад 1300 авіакомпаній. У середньому на рік на авіарейсах перевозиться близько 2,7 млрд. осіб. Міжнародні повітряні сполучення забезпечують зараз понад 470 перевізників, близько 250 з них здійснюють міжнародні регулярні авіарейси. В обслуговуванні міжнародних повітряних сполучень беруть участь понад 1,5 тис. аеропортів світу, близько 650 з них обслуговують міжнародні регулярні авіаперевезення.

Актуальність дослідження. На частку повітряного транспорту припадає більше 20% від загального пасажирообігу в міжміському сполученні, ще більш значущий внесок повітряного транспорту в забезпечення міжнародних зв'язків – ним перевозиться більше 80% пасажирів у міжнародному сполученні. Така зростаюча роль авіаперевезень, а отже і аеропортів як основних інфраструктурних об'єктів, що їх забезпечують, визначає актуальність дослідження особливостей їх функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аеропорти виступають функціональними одиницями, в першу чергу, транспортної інфраструктури, що дозволяє пов'язувати їх дослідження. Транспортна інфраструктура, як економічна категорія, є достатньо вивченою. Проблему розвитку інфраструктури досліджували у своїх роботах В.А. Жамін, К. Маркс, А. Сміт, С.А. Юрченко та багато інших вчених. Аналіз функціонування транспортної інфраструктури та її значення для економіки вивчали такі вітчизняні та зарубіжні науковці як І.Г. Смирнов, Н.О. Іксарова, С.Ю. Максимова, О. Є. Соколова, О.Б. Пікулик, М.А. Потєєва, Н.Ю. Ткаченко, О.О. Фастовець, О.І. Шестак.

Мета статті і постановка завдання. Метою статті було дослідити організаційні засади функціонування аеропортів різних регіонів. Дослідження здійснювалось через виконання спектру основних завдань: здійснення аналізу діяльності провідних аеропортів світу, враховуючи технічні характеристики та сервісну роботу; дослідження геопросторової локалізації аеропортів у світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аеропорт – важлива частина авіаційної транспортної системи, оскільки там здійснюється умовний перехід режиму функціонування в режим наземного функціонування повітряного транспорту. Аеропорт є складною підсистемою глобально великої системи цивільної авіації. Великий сучасний аеропорт є типовим прикладом складної системи. Підтвердженням тому служить наявність великої кількості елементів, складний характер зв'язку між ними, складність функцій, що виконує система, наявність факторів складно організованого управління, необхідність урахування взаємодії з навколишнім середовищем і взаємодії випадкових факторів [1, С.7]. Діяльність аеропорту пов'язана з трьома компонентами комплексу аеропорту: аеродромом, аеровокзалом, зовнішньоаеропортовим комплексом. Аеродромний комплекс є частиною аеропорту, яка складається з комплексу споруд, обладнання і земельної

ділянки з повітряним простором для зльоту, приземлення, розміщення та обслуговування літальних апаратів. [1, С.8].

Аеровокзальний комплекс – зона наземного обслуговування пасажирів – частина аеропорту, що знаходиться між зовнішніми межами і лінією входів – воріт, тобто площа від пункту, куди прибувають пасажирів будь-яким видом транспорту, до пункту на пероні, на якому пасажирів сідають до літака. Аеропорт – стратегічно і соціально значимий об'єкт, складова частина світового повітряного транспорту. 25 найбільших аеропортів світу виконують до 30% всіх регулярних і нерегулярних пасажирських перевезень. Всього в світі більше 1000 аеропортів, що виконують міжнародні перевезення, або 7% від загальної кількості цивільних аеропортів 40% міжнародних аеропортів розташовані в Європі [2, С. 10] Дослідження провідних аеропортів світу проводиться за показником обслуженого за певний період часу пасажиропотоку. При цьому важливим є врахування двоїстості цих потоків: аеропорти можуть орієнтуватися на обслуговування внутрішніх або зовнішніх перевезень. Найбільші аеропорти світу за геопросторовим розміщенням можна структурувати на 3 райони відповідно до трьох економічно найрозвинутіших регіонів світу, а саме: Європа, США та Азія. Для кожного з цих регіонів характерні певні закономірності та характерні риси. В Європі аеропорти перекривають зони впливу один одного, більшість з них орієнтована на міжнародні перевезеннями. Для США авіаційний транспорт є особливо важливим, він забезпечує переважно внутрішні перевезення. Характерною рисою аеропортів в Сполучених Штатах є функціонування їх, в першу чергу, як транспортних вузлів, не акцентуючи увагу на сервісній складовій. Азійські аеропорти характеризуються своєю фешенебельністю, пишністю, великою кількістю та якістю послуг. Серед найбільших аеропортів даних регіонів детальніше проаналізуємо характеристики десяти найбільших. В Європі це Хітроу, Шарль де Голль, Франкфурт, амстердамський Скіпхолл. В США – аеропорти Атланти, Чикаго (О'Хара), Лос-Анджелеса. Найбільші азійські аеропорти – аеропорт Гонконгу, Чангі в Сінгапурі та сеульський Інчئون.

Аеропорт Хітроу – один з найважливіших аеропортів світу і найбільший у Великобританії, він розташований в 24 кілометрах від Лондона. Щодня тут відбуваються понад 1305 рейсів, які виконують 86 авіакомпаній, обслуговуючи, в загальній складності, 193 напрямків. В терміналах аеропорту Хітроу розміщено 145 магазинів та бутиків, 42 заклади харчування, по дві (іноді – 3) магазини безмитної торгівлі. Зони відпочинку, багато з яких надають бездротовий вихід в інтернет, офіси туристичних і прокатних компаній, представництва банків та авіакомпаній, численні бари, ресторани і кафе роблять короткочасне перебування в аеропорту комфортним.

Париж-Шарль де Голль. Аеропорт є другим в Європі і сьомим у світі за кількістю пасажирів з 61612 тис. пасажирів. Аеропорт складається з 3 аеровокзалів (9 терміналів: 2А, 2В, 2С, 2D, 2Е, 2F, 2G, Т1, Т3) з'єднані

разом за допомогою автобусів. Аеропорт складається з двох частин «ШАРЛЬ-ДЕ-Голь-1» і «ШАРЛЬ-ДЕ-Голь-2». Перший з них «Шарль-де-Голь-1» являє собою великий термінал, від якого розходяться промені-переходи, що ведуть до будівель-сателітів, де розташовані ворота, приймаючі літаки. Друга частина аеропорту «Шарль-де-Голь» приймає в основному рейси національного перевізника авіакомпанії AIR FRANCE. Ця частина аеропорту розділена на п'ять терміналів, розташованих один проти одного. Є третій термінал ТЗ, обслуговуючий виключно чартерні рейси [3].

Франкфурт аеропорт. Аеропорт міста Франкфурта-на-Майні – це великий аеропорт, який по праву вважається другим за величиною в Європі. За кількістю пасажирів він займає третє місце в Європі, після аеропортів Хітроу і Шарль-де-Голль. Станом на 2012 р. 57520 тис. пасажирів скористались цим аеропортом, з них – 54% – транзитні. Аеропорт має два термінали, які з'єднані між собою естакадною дорогою: термінал 1 (розділяється на зали А, В і С) і термінал 2 (розділяється на зали D і E). При переїзді з одного терміналу в інший курсує поїзд Sky Line з інтервалом у 2 хвилини. Щодо інфраструктури аеропорту, то площа всіх магазинів – 30 тис. км², закладів харчування – 13 тис. км². Загалом у Франкфуртському аеропорті налічується 26 магазинів duty-free та сувенірних магазинів, 71 барів та ресторанів, 59 видів сервісних послуг, 142 магазини та бутики, 120 операторів, 21 лаунж-зали, медпункт (17 клінік, 8 медсестер), оглядова тераса; конференц-центр (близько 200 конференс-залів для конференцій з 1200 часниками) [4].

Аеропорт Схіпхолл. Основний міжнародний аеропорт Нідерландів, четвертий за величиною пасажиропотоку і третій за кількістю вантажоперевезень в Європі. Прогном 2011 аеропорт Схіпхолл забезпечив зв'язки з 317 європейськими та світовими аеропортами 98 країн з кількістю пасажирів 51036 тис. осіб за рік. Аеропорту Схіпхолл Skytrax нарахувало 4 зірки. Він неодноразово був визнаний кращим аеропортом світу. Тут налічується 311 реєстраційних стійок, 38126 місць для паркування, 115 магазинів (і ще 82 – для обслуговуючого персоналу), обладнані зони для відпочинку з телевізорами, ігрові дитячі кімнати, бібліотека, розташовані експозиції, наприклад – музей Рейксмюсеум, з торговими точками в них, безліч магазинів і пунктів громадського харчування [5].

Серед європейських аеропортів високі позиції займають італійські. Зокрема, столичний аеропорт Ф'юмечіно входить до десятки найбільших в Європі, як за пасажиропотоком, так і найкращих за рівнем сервісу.

Міжнародний аеропорт імені Леонардо да Вінчі (FCO) – найбільший аеропорт Італії. Розташований не в самій столиці Італії, а в містечку Ф'юмечіно, в 30 км від центру Риму. Має 3 термінали, обслуговує до 35 мільйонів пасажирів на рік. Термінал А обслуговує пасажирів місцевих авіарейсів, В і С-місцеві і міжнародні. У будівлі аеропорту розташовані магазини (в т.ч. і Duty Free), кафе, ресторани, пошта, митниця, прикордонний пункт. Італійська аеропортова система складається з

близько 37 аеропортів. Є 2 аеропортових системи і 9 регіональних аеропортів. Перша система складається з центрального аеропорту Міжнародний аеропорт імені Деонардо да Вінчі, або Ф'юмечіно, і аеропорту Рим Чампіно (CIA). У другому випадку, є три аеропорти: центр Milan Malpensa (MPX), Мілан Лінате (LIN) і Бергамо (BGY). Мальпенса, або Чітта ді Мілано (MXP) один з найбільших за пасажиропотоком аеропорт Італії розташований в 45 км від центру міста. У Мальпенса два термінали: для регулярних рейсів і для чартерних. У кожному з них – банки, ресторани, кафе, пошта, телеграф. 9 регіональних аеропортів: Альгеро (АНО), Анкона (АОІ), Катанія (СТА), Генуя (GOA), Палермо (РМО), Піза (PSA), Пескара (PSR) і Верона (VRN). Вони забезпечують ефективно функціонування авіаперевезень в країні, роблячи її однією з найрозвиненіших в Європі. Та безперечно, лідерство у світі як за кількістю аеропортів, так і за величиною авіаперевезень належить США, що, в першу чергу, зумовлено внутрішніми особливостями країни. І серед всіх американських аеропортів найбільшим є *Міжнародний аеропорт Атланти Харсфілд Джексон*. Аеропорт міста Атланти є найбільшим у світі за кількістю пасажирів, яких він обслуговує за рік. У 2011 ця цифра становила 95463 тис. осіб, було здійснено 930 тис. рейсів. Площа терміналів і залів Міжнародного аеропорту Атланта Хартсфілд-Джексон становить близько 0,54 км². В аеропорту два термінали. Щодо інфраструктури аеровокзалів, то в аеропорту Атланти є 83 роздрібних магазини, 77 ресторанів і барів, 30828 паркувальних місць та 21 укомплектованих сервісних центрів. Аеропорт Атланти налічує більше 1296 туалетів, більш ніж 25 000 стільців та більш ніж 53 000 лампочок.

Міжнародний аеропорт О'Хара. Аеропорт О'Хара станом на 2011 р. надав сервіс 66634 пасажиром. В аеропорті є 4 термінали, а в них – 9 зон (зони В, С в 1 Терміналі, Е, F – в другому, G, H, K, L – в третьому та М - в 5-му). Є 25683 місць для паркування. Площа терміналів – 127000 квадратних футів. Тут знаходиться 109 закладів харчування та 67 закладів роздрібної торгівлі. В аерпорту функціонує 11 станцій для заядки електричних засобів, 2 дитячі зони, 23 кімнати відпочинку (у терміналах внутрішнього напрямку), 30 мистецьких виставок [6].

Міжнародний аеропорт Лос-Анджелеса. Аеропорт є третім за обсягом пасажирських перевезень у Сполучених Штатах з показником – 63688 тис. осіб на близько 605 тис. рейсах. Аеропорт займає площу 3425 акрів (1386 га) і налічує 9 терміналів, – Термінал 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 та В. В аеропорту Лос-Анджелеса є значна кількість місць для паркування (22 тис. поблизу аеропорт та 10 тис. безпосередньо в ньому). Забезпечуються всі стандартні сервіси, зокрема: розміщення (47 готелів в межах аеропорту та 17 лаунж залів), харчування (63 заклади), послуги магазинів (10 Duty-free та 50 магазинів), дитячі майданчики, пошта, телефони, туалети та душові кімнати та ін.

Міжнародний аеропорт Гонконг (аеропорт Чхеклапкок). У аеропорту два термінали і дві злітно-посадочні смуги довжиною 3800 м. і

шириною 60 м., приблизний щорічний пасажирооборот – 50 млн. чоловік. Міжнародний аеропорт Гонконгу входить до десятки найбільш функціональних і зручних для пасажирів. Аеропорт має 2 термінали – Термінал 1, площею 570 тис. м², та Термінал 2, площею 140000 м². В них налічується 321 та 56 реєстраційних стійок відповідно, 11700 (Т1) та 700 (Т2) стільців, 1600 стільців в закладах харчування, 147 ліфтів, 60 туалетних блоків, 26 медпунктів, 280 магазинів роздрібної торгівлі та 80 магазинів для обслуговуючого персоналу, якого загалом налічується 65 тис. осіб, 3200 місць для паркування [7].

Міжнародний аеропорт Чангі. За останні 30 років став найбільш нагороджуваним у світі «Кращим аеропортом». За короткий період в сім років з моменту відкриття в Чангі, термінал 1 отримав своє перше визнання як кращий аеропорт у світі від Business Traveller (Великобританія) в 1988 р. Сьомий по завантаженості серед міжнародних аеропортів, аеропорт Чангі є головним повітряним транспортним центром в Азії, обслуговуючи понад 100 міжнародних авіакомпаній, що виконують рейси в 220 міст в 60 країнах і територіях по всьому світу. В 2012 р. аеропорт Чангі обслужив понад 51,2 млн. Площа аеропорту – 1300 га. Є три термінали (Т1, Т2, Т3), площа яких 280020, 358000 та 380 000 м² відповідно. Інфраструктура Чангі досить розвинута. Тут є 26 кімнат матері та дитини, 6 камер схову, 5 медпунктів та 7 аптек, 12 пунктів обміну валют, 5 поштових відділень, 3 молитовні кімнати, 15 кімнат для паління, 3 бізнес-центри, 2 готеля, басейн, 4 спа-центри, 4 дитячих майданчики, галерея, театр та інші засоби відпочинку. З 330 роздрібними магазинами і 120 точками F & B площею більше 70000 квадратних метрів торгових площ, аеропорт Чангі також є одним з кращих місць в Сінгапурі для шопінгу та відвідування закладів ресторанного сервісу [8].

Міжнародний аеропорт Інчхон. Аеропорт посів перше місце у номінації «Краще обслуговування в своєму класі» згідно з щорічною оцінкою Міжнародної ради аеропортів та Міжнародної асоціації повітряного транспорту, і отримав друге місце в номінації «Кращий аеропорт світу», випередивши Міжнародний аеропорт Сінгапуру Чангі, але пропустивши вперед себе Міжнародний аеропорт Гонконгу. За версією Міжнародної ради аеропортів Інчхон визнаний кращим цивільним аеропортом світу. У 2011 р. аеропорт обслужив 39154 тис. пасажирів, відбулося 257 тис. зльотів та посадок. Будівля головного пасажирського терміналу Міжнародного аеропорту Інчхон займає площу в 496 тисяч квадратних метрів, будучи найбільшим терміналом серед аеропортів країни і займаючи восьме місце серед всіх аеропортів світі. Зараз тут заходиться поле для гольфу, казино, сауна, 10 медпунктів, 8 дитячих майданчиків, 15 залів для паління, 3 готелі на 923 номери, каток та кінотеатр.

Висновки. Дослідження показало, що аеропорти світу мають суттєві відмінності в особливостях функціонування, зумовлені, перш за все, об'ємами перевезень, видами перевезень, національними уподобанням

пасажирів, вимогами до персоналу, ну і, звичайно, внутрішньою структурою. На фоні всіх аеропортів світу вигідно виділяються азіатські аеропорти Сеулу, Гонконгу та Сінгапуру, що володіють 5-ма зірками нагороди Skytrax а також європейські Фанкфурт та Цюрих (4 зірки) – за рівнем наданого сервісу.

Використані джерела:

1. Ложачевська О.М., Паламарчук Ю.А. *Формування стратегії економічного розвитку пасажирського терміналу аеропорту*. Монографія – К: Кондор, 2009. – 240 с.
2. Юркин Ю.А. *Аэродромы и аэропорты: Учебное пособие*. – М.: МГТУ ГА, 2000. – 104 с.
3. *Аэропорт Париж Шарль-де-Голль* [Електронний ресурс]//. – Режим доступу: <http://www.aeroshuttletransfers.org/page-16-2.html>.
4. *Frankfurt airport* [Електронний ресурс]//. – Режим доступу: http://www.frankfurtairport.com/content/frankfurt_airport/en/business_location/facts_figures.html
5. *Schiphol airport. Facts and figures* [Електронний ресурс]//. – Режим доступу: <http://www.schiphol.nl/SchipholGroup/Company1/Statistics/TrafficReview.htm>
6. *O'Hare – The Global Gateway* [Електронний ресурс]//. – Режим доступу: <http://www.flychicago.com/OHare/EN/AboutUs/default.aspx>
7. *Аеропорт Гонконг* [Електронний ресурс]//. – Режим доступу: <http://www.flytourist.ru/airport/hongkong/>
8. *About Changi airport* [Електронний ресурс]//. – Режим доступу: <http://www.changiairport.com/our-business/about-changi-airport>